

СТАНОВИЩЕ от д-р Кристиян Русев Енчев на длъжност доцент в Институт по философия и социология към БАН

върху материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия (Формална и практическа логика), обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 11.11.2025 г., и в интернет страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра Философия към Философско-исторически факултет, като кандидат участва Мартина Стоилова Минева-Николова от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Общо представяне на процедурата и кандидата. Със заповед № РД-22-37 от 09.01.2026 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия (Формална и практическа логика), обявен за нуждите на катедра Философия към Философско-исторически факултет.

За участие в обявения конкурс е подала документи **като единствен кандидат** гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова, катедра Философия към Философско-исторически факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представеният от гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

1. Молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
2. Автобиография по европейски формат;
3. Диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“
4. Диплома за образователната и научна степен „доктор“;
5. -
6. Списък на научните трудове;
7. Научни трудове
7.1 -
7.2 Списък на цитиранията;
8. Справка за съответствие с минималните национални и допълнителни факултетни изисквания
9. Анотации на материалите по чл. 65 от ПРАСПУ на български и английски език
10. Самооценка на приносите;
11. Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи
12. Удостоверение за трудов стаж;
13. Документи за учебна работа;
14. Документи за научно-изследователска работа;
15. – 16. -
17. Други документи
18. Комплект документи на хартиен носител от т. 1 до т. 17 – 2 броя;
19. Комплект документи на електронен носител от т. 1 до т. 17 – 2 броя

Гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова. е приложила за конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ общо 15 научни труда: 11 студии, 2 монографии и 2 статии и с цялостната си научно-образователна дейност **надхвърля** минималните национални изисквания за „доцент“ съобразно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПРАСПУ. Приемат се за рецензиране 15 научни труда, които са различни от приложените в конкурса за ОНС „доктор“. Не се рецензират 3 научни труда по дисертацията за ОНС „доктор“ и 7 научни труда, приложен в конкурс за заемане на академичната длъжност „главен асистент“. В становището си ще акцентирам основно върху последната монография на кандидатката „*Новаторства. Абдукция, индукция, трансдукция в логиката на практиката*“. София: Изток-Запад, 2025.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Хабилитационният труд на Мартина Минева представлява теоретично значим принос към съвременните дебати във **философската логика и социалната теория**, в частност към проблематиката за логиката на практиките и генезиса на новото в научни и социални процеси. Проблематиката се ситуира в полето на некласическата логика на диалектичното и некласическата трансцендентална логика и предлага оригинална рамка за анализ на недедуктивните извеждания като ендегенни практикологически постижения.

Логика отвъд формализма. От гледна точка на философската логика, основният принос на изследването се състои в радикалното преместване на фокуса **от логическата форма към логическата практика**. Абдукцията, индукцията и трансдукцията не се разглеждат като формални схеми на *inference*, а като процеси на *inferring*, в които логическите форми възникват ситуативно, в отговор на аномалии и предпредикатни противоречия. Това поставя под въпрос класическата идентификация на логическото с формализируемото и настоява за анализ на логиката като динамично, исторически и социално разположено поле. Особено значима е критиката на прагматистката интерпретация на абдукцията при Пърс. Минева аргументира, че абдуктивното извеждане не е „слабо“ или логически неангажиращо, а напротив – изисква априорно синтезиране, което не е предзададено, но е нормативно и общовалидно в рамките на практиката. Така логиката се мисли не като система от правила, а като **органон на практическото мислене**, което се самоконституира в процеса на извеждане.

Социално-теоретични импликации. За социалната теория монографията е особено ценна с настояването, че новаторствата следва да се разбират не като резултати (иновации), а като **събития в посреднически структури**, в които се преконфигурират норми, валидности и форми на обективност. В този смисъл логиката на практиката не е индивидуално-когнитивен феномен, а социално и институционално медиран процес. Понятието за **неформализируем остатък** има пряка релевантност за социологическия анализ: то обозначава онези аспекти на практиките, които не могат да бъдат напълно деиндексализирани, но въпреки това играят ключова роля за възникването на нови теоретични и социални форми. Тук книгата влиза в продуктивен диалог с традиции като етнометодологията, праксеологическият обрат и критическата социална теория, без да редуцира логическото до езикови или интеракционни правила. Анализът на Кеплеровото откритие функционира като парадигматичен случай, чрез който се демонстрира как недедуктивните извеждания могат да доведат до **теоретичен замах** – понятие, което лесно се трансферира и към анализ на социални, икономически или политически трансформации.

I. Методологически приноси: пренареждане на полето на практическата логика

Основният методологически принос се състои в радикално преформулиране на статута на недедуктивните изводи. Те вече не се мислят като „дефектни“ спрямо дедукцията, а като автономни логически практики, чиито правила се разкриват чрез анализ на реални процеси на научно и практическо познание.

1. Критическа реинтерпретация на Пърсовата абдукция

Анализът на късния Ч. Пърс извежда абдукцията извън рамките на прагматизма и я позиционира в практическата логика като динамичен процес на смислообразуване. Така логическата функция на абдукцията се мисли не формално, а генетично и процесуално.

2. Смяна на методологическия фокус

Ключов е ходът от трансценденталната логика (в класическия ѝ смисъл) към ендогенна практическа логика, където недедуктивните изводи се разбират като действителни логически събития, а не като априорни схеми. Това е съществено методологическо отместване, което позволява логиката да мисли собствената си историчност и продуктивност.

3. Разработване на аналитичен апарат

Въвеждането на многомерен практикологически анализ позволява да се мислят недедуктивните изводи едновременно като:

- формални структури,
- когнитивни практики,
- исторически събития.

Така се преодолява редукцията на логиката до формализъм.

4. Интердисциплинарен потенциал

Методологическата рамка отваря логиката към икономика, технологии и социални практики, без да я разтваря в тях. Това е важен принос за статута на логиката като медиаторна наука. Методологическите приноси имат системен характер: те не добавят частни техники, а реорганизируют самото разбиране за логическа рационалност.

II. Концептуални и интерпретативни нововъведения: изграждане на нов речник

Тук приносите са свързани с въвеждане и прецизиране на ключови понятия, чрез които става възможно новото поле на анализ.

1. „Абдуктивен квант“

Това понятие е централно: то позволява да се мисли недедуктивният извод като единица новост, а не просто като преход между твърдения. Така логиката получава инструмент за анализ на възникването на ново знание.

2. „Теоретичен замах“

Понятието артикулира динамиката на мисленето в иноваторските практики. То фиксира момент на напрежение между стар синтез и нова логическа конфигурация.

3. Аномалията като продуктивен логически момент

Аномалиите се мислят не като дефекти, а като условия за трансформация на парадигми, което е силно интерпретативно нововъведение в логиката.

4. Преосмисляне на трансдукцията

Трансдукцията се интерпретира като характеристика на революционните практики, а не като самостоятелен тип извод. Това позволява по-fino разграничаване между логически функции и исторически роли.

5. Хомоморфизмът като условие за обективност

Обективността се мисли не чрез универсалност, а чрез структурно съответствие между практики — силен философски ход, който свързва логиката с интересубективността. Концептуалните приноси изграждат кохерентна теоретична мрежа, а не изолирани дефиниции. Те позволяват нов тип анализ на научната рационалност.

III. Нови демаркации и критически ревизии: философска работа „в дълбочина“

Тук приносът е отчетливо критически.

1. Нова класификация на недедуктивните изводи

Чрез експериментална демаркация се показва как различните типове изводи разширяват или стабилизират парадигмите по различен начин.

2. Епистематична аналогия

Аналогията е анализирана като ключов механизъм за пренос на форма между контексти, което я реабилитира като логически значим процес.

3. Критически прочити на класически автори

Ревизиите на Пърс, Хансън, Харви и Деянов са не просто историко-философски, а систематични, тъй като пренареждат границите между продуктивно и непродуктивно мислене. Тези приноси показват способност за критическа работа с традицията, без да се изпада в еkleктизъм или антиисторизъм.

IV. Приложни приноси: легитимация и анализ на реални практики

Приложните приноси демонстрират, че разработената теория не остава абстрактна.

- Анализът на индукцията чрез езикови игри показва как логическите форми функционират като инструменти за легитимация.
- Методологията за анализ на логически данни прави възможно емпирично изследване на практическата логика.

Тук се вижда завършеността на проекта: теория → метод → приложение.

В своята цялост приносите:

- имат ясна вътрешна логика;
- предлагат оригинална философска позиция в областта на практическата логика;
- надхвърлят описателното равнище и извършват концептуална работа от висок ранг.

Оценка на личния принос на кандидата

Кандидатът предлага оригинална теоретична рамка за логически анализ на недедуктивните извеждания в новаторските практики, като развива и прилага неклассическа трансцендентална и практическа логика отвъд Пърсовия прагматизъм. Личният принос се състои в: 1) префокусиране от „извода“ към процеса на „извеждане“, 2) въвеждане на понятието за непредзададено априорно синтезиране като ключ към абдукцията, 3) критическо преосмисляне на отношението абдукция–индукция–трансдукция и 4) експериментално приложение на тази методология в анализа на случая с Кеплер.

V. Методологически въпроси и възражения

1. За статута на „ендогенната практическа логика“

Критичен въпрос: *В какъв смисъл практическата логика е „ендогенна“, без това да води до методологически релативизъм? Ако логическите норми възникват иманентно в практиките, как се гарантира 1) тяхната нормативност; 2) разграничението между логическа валидност и социокултурна ефективност?*

Има имплицитно напрежение между отказа от трансцендентален априоризъм и нуждата от критерий за логическа оценка.

2. За отказа от формализма

Критичен въпрос:

Дали критиката на формализма не рискува да отслаби аналитичната строгост на логиката? Многомерният практикологически анализ обогатява описанието на логическите процеси, но може да затрудни ясно формализуемото разграничаване между типове изводи.

Граничен проблем: къде минава линията между логически анализ и философия на практиките?

VI. Концептуални въпроси и възражения

1. За понятието „абдуктивен квант“

Критичен въпрос: *Какво е философското предимство на „абдуктивния квант“ спрямо по-класически понятия като „инсайт“, „хипотеза“ или „евристичен скок“?*

2. За „теоретичния замах“

Критичен въпрос: *Доколко „теоретичният замах“ е логическа категория, а не феноменологично описание на иновативно мислене?*

3. За аномалията като продуктивен момент

Критичен въпрос: *Всички аномалии ли са логически продуктивни, или само тези, които ретроспективно се оказват „успешни“?*

Възможно възражение: риск от телеологична интерпретация – аномалиите се легитимират като продуктивни *post factum*, което може да размие критерия за логическа значимост.

4. За трансдукцията

Критичен въпрос: *Ако трансдукцията не е самостоятелен тип извод, не се ли губи нейната аналитична специфичност?*

Възможно възражение: Сведена до характеристика на революционни практики, трансдукцията може да загуби статут на логически инструмент и да се превърне в историконаративна категория.

* * *

ОБОБЩАВАЩА ОЦЕНКА

Тези критични въпроси **не подкопават приносите**, а очертават техния философски залог и могат да бъдат използвани като **основа за по-нататъшната работа на кандидатката**, тъй като ѝ позволяват ясно да артикулира собствената позиция спрямо алтернативни подходи. Изключително проникновен и концептуално продуктивен хабилитационен труд, който е **образец** за научна разработка, отнасяща се до логиките на практиката.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ БЪДЕЩАТА РАБОТА НА КАНДИДАТКАТА

- Да изведе по-отчетливо разликата спрямо Пърс и Кант в отделен синтезиращ аспект (или схема), който да фиксира приноса спрямо класическите позиции.
- Да маркира по-ясно статута на трансдукцията – с финално обобщение защо тя функционира като характеристика на революционни практики, а не като самостоятелен извод.

Тези препоръки целят да направят вече силната концептуална рамка **по-достъпна, без да се жертва нейната дълбочина**.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и с оглед на анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и **с пълно убеждение да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Философскоисторически факултет за избор на гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия (Формална и практическа логика).

06.02.2026 г.

Изготвил становището:
(подпис)

.....
(доц. д-р Кристиан Енчев)